

Espoon hiippakunta

Valmiussuunnittelu kirkossa ja Espoon hiippakunnassa

Sari Anetjärvi
lakimiesasessori

Kirkkolain 25:15 §:n sääntely

- Seurakunnan, seurakuntayhtymän, hiippakunnan ja kirkkohallituksen on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluilla sekä muilla toimenpiteillä varmistettava tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen poikkeusoloissa.
- Seurakunnan on varauduttava henkisen huollon tarjoamiseen kriisitilanteissa.
- Tuomiokapituli johtaa ja valvoo hiippakunnan seurakuntien ja seurakuntayhtymien varautumista.

Espoon hiippakunnan valmiussuunnitelma

- Espoon hiippakunnan valmiussuunnitelma laadittiin vuonna 2015 ja lähetettiin tiedoksi seurakuntiin.
- Valmiussuunnitelmassa on määritelty tuomiokapitulin valmiusorganisaatio sekä tuomiokapitulin tehtävät häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
- Kriisitilanteissa piispa johtaa toimintaa. Tarvittaessa hänen sijaisenaan tuomiokapitulin viraston toimintaa johtaa valmiuspäälliköksi nimetty lakimiesasessori.
- Kriisitilanteissa piispan ja tuomiokapitulin muun henkilöstön keskeinen tehtävä on tarjota seurakunnille hengellistä ja henkistä tukea sekä neuvoja ja ohjausta kaikkeen kriisitilanteen hallintaan.

Espoon hiippakunnan kriisiviestintäsuunnitelma

- Valmiussuunnitelman liitteenä olevassa kriisiviestintäsuunnitelmassa määritellään seuraavaa:

Kriisitilanteesta on viipymättä ilmoitettava lakimiesasessorille (valmiuspäällikkö), joka ilmoittaa siitä piispalle ja tarvittaessa asianomaisille kirkkoherroille. Lakimiesasessori on myös tarvittaessa yhteydessä muiden hiippakuntien tuomiokapituleihin, kirkkohallitukseen ja muihin viranomaisiin

Kriisitilanteissa piispa vastaa viestinnän sisällöstä. Hän johtaa toimintaa ja päättää, mihin toimenpiteisiin tuomiokapitulissa ryhdytään. Piispa kutsuu tarvittaessa koolle tuomiokapitulin tiiminvetäjien ja/tai istunnon. Piispa edustaa hiippakuntaa julkisuudessa, pyrkii tuomaan lohtua kollektiiviseen pelkoon ja suruun. Hän on yhteydessä toisiin piispoihin.

Lakimiesasessori johtaa tarvittaessa piispan sijaisena tuomiokapitulin viraston toimintaa, myös viestintää. Kaikissa kriisitilanteissa tuomiokapitulin ulkoisen kriisiviestinnän vastuuhenkilö on notaari ja sisäisen kriisiviestinnän vastuuhenkilö on hallintosihteeri. Vastuuhenkilön on oltava jatkuvasti ajan tasalla kriisitilanteesta. Hänen tehtävänä on koordinoida viestintää. Eri tiedotustehtäviä voivat hoitaa eri henkilöt.

Alueellinen valmiustoimikunta

Espoon hiippakunnan tuomiokapituli on edustettuna alueellisessa valmiustoimikunnassa, joka toimii Etelä-Suomen aluehallintoviraston tukena varautumisen yhteensovittamistehtävässä.

Alueellisen valmiustoimikunnan tehtävät ovat:

- ylläpitää alueellista turvallisuustilannekuvaa ja seurata ajankohtaisia turvallisuuskysymyksiä eri toimialoilla
- toimia viranomaisten välisenä yhteistyöelimenä aluehallintoviraston alueellisen varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteensovittamistehtävässä, valmiussuunnittelun tukemisessa sekä toimivaltaisten viranomaisten johtaessa turvallisuustilanteita toimialueella
- edistää alueellista ja paikallista turvallisuussuunnittelua sekä turvallisuusyhteistyötä
- valmistella määräajoin alueen painopisteet ja yhteiset tavoitteet valmiusasioissa
- osallistua kansallisten turvallisuusselontekojen, yhteiskunnan turvallisuusstrategian sekä sisäisen turvallisuuden strategian pohjalta laadittavan, toimialuetta koskevan aluehallinnon yhteisen turvallisuusstrategian sekä sen alueellisen toimeenpanosuunnitelman laatimiseen sekä seurata esitettyjen toimenpiteiden toteutumista ja raportoida asiasta
- seurata alueella järjestettäviä valmiusharjoituksia ja osallistua niiden suunnitteluun.

Valmiussuunnittelun ohjeistusta

- Hiippakunta koordinoi alueensa seurakuntien valmiussuunnittelua.
- Seurakunnan ja seurakuntayhtymän on huolehdittava perustehtävistään kaikissa olosuhteissa.
- Seurakunnalla tai seurakuntayhtymällä on oltava voimassa oleva valmiussuunnitelma, jossa on määritelty valmiusjärjestelyt yhteiskunnan häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.
- Seurakunnan tai seurakuntayhtymän laatima valmiussuunnitelma on saatettava tiedoksi tuomiokapituliin.

Espoon hiippakunnan seurakuntien valmiussuunnitelmat

• Seurakunta	Valmiussuunnitelma	Laatiminen / päivitys
• Espoon srk-yhtymä	vanhentunut	uuden laatiminen vireillä
• Hanko	2010	päivitys vireillä
• Hyvinkää	2015	
• Järvenpää	2014	
• Kauniainen	2015	
• Karkkila	2014	
• Kerava	2016	
• Kirkkonummi	2016	
• Lohja	2016	
• Mäntsälä	2016	
• Nurmijärvi	2009	päivitys vireillä
• Raasepori	ei ole	
• Siuntio	2016	
• Tuusula	2014	
• Vihti	2011	päivitys vireillä

Seurakunnan valmiussuunnitelman laatimisohje

- Kirkkohallitus on vuonna 2013 antanut seurakunnan valmiussuunnitelman laatimisohjeen.
- Ohjeen liitteenä on mm. valmiussuunnitelman mallipohja.
- Ohjeen mukaan valmiussuunnitelmassa määritellään organisaation kokonaistoiminnan päämäärät ja perusajatus sekä poikkeusolojen organisaatioratkaisut ja niihin liittyvät henkilöjärjestelyt.
- Jotta tehtävät voidaan toteuttaa sujuvalla tavalla myös kriisitilanteissa, valmiussuunnitelman laadinnan yhteydessä on tehtävä yhteistyötä kunnan, pelastustoimen ja poliisin kanssa.

Seurakunnan valmiussuunnittelu

- Valmiustoimen ylin hallintoelin on seurakunnassa kirkkoki- tai seurakuntaneuvosto ja seurakuntayhtymässä yhteinen kirkkoneuvosto. Neuvosto hyväksyy valmiussuunnitelman ja siihen tehtävät muutokset sekä nimeää valmiussuunnittelua varten valmiustoimikunnan.
- Seurakunnan valmiussuunnittelusta ja valmiustoimen johtamisesta vastaa kirkkoherra tai tehtävään nimetty valmiuspäällikkö.
- Valmiuspäällikön vastuulle kuuluu valmiussuunnitelman ja varausten ylläpitäminen, yhteistoimintasuhteiden hoitaminen sekä koulutuksen järjestäminen henkilöstölle. Valmiuspäällikkö valmistelee valmiussuunnitelman periaatteelliset muutokset ja tekee itsenäisesti sen tekniset muutokset.

Valmiustoimikunta

- Seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä on tarpeen perustaa valmiustoimikunta, joka vastaa valmiusasioista ja jota johtaa valmiuspäällikkö. Toimikunnan kokoonpanossa on otettava huomioon eri alojen, esimerkiksi henkilöstöhallinnon sekä kiinteistö- ja hautaustoimen asiantuntijuus. Toimikunta voi kutsua jäseneksi pelastustoimen tai muun alan asiantuntijan.
- Valmiustoimikunta vastaa normaaliolojen aikana valmiustoimen suunnittelusta, koulutuksesta ja yhteistoimintasuhteista sekä varmistaa edellytykset seurakunnallisen toiminnan jatkamiselle poikkeusoloissa.

Yhteistoimintasopimus

- Kaartin jääkäriyrykmentti ja Espoon hiippakunnan tuomiokapituli ovat 12.8.2015 allekirjoittaneet yhteistoimintasopimuksen.
- Yhteistoiminnan tavoitteena on selkeyttää suunnittelua ja poistaa päällekkäisyyksiä.
- Sopimuksella sovitaan yhteistoiminta jääkäriyrykmentin esikunnan ja Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin välillä kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Sopimus sisältää osapuolten toiminnan ja vastuut tehtäväkokonaisuuksittain. Sopimus kattaa ne alueet, jotka ovat kummallekin viranomaiselle yhteisiä.

Yhteistoimintasopimus

- Sopimus sisältää osapuolten toiminnan eri valmiustiloissa seuraavissa kokonaisuuksissa:
 - Varautuminen (henkilöstö, tilat ja varustaminen)
 - Maanpuolustuskoulutus
 - Kirkollinen toiminta
 - Hautaustoimen kysymykset
- Varautuminen toteutetaan yhteiskunnan turvallisuusstrategian periaatteiden ja valtioneuvoston huoltovarmuuspäätöksen sekä varautumista koskevien säädösten (mm. valmiuslaki) mukaisesti.

Varaukset

- Organisaatio voi ja sen on syytä normaaliolojen aikana tehdä henkilöstöä, tiloja, ajoneuvoja ja materiaalia koskevia varauksia poikkeusolojen erityistarpeita varten.
- Yhteiskunnan normaalioloissa tai niiden häiriötiloissa toimitaan tavanomaisin resurssein tai vähäisemmin erityisjärjestelyin.
- Tehostetun valmiuden aikana varaukset tarkistetaan.

Henkilövaraukset

- Asevelvollisuuslain 89 §:ssä säädetään:

Asianomaisen viraston, laitoksen, yhteisön tai muun työnantajan hakemuksesta liikekannallepanon varalta palvelukseen voidaan jättää määräajaksi tai toistaiseksi kutsumatta julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tai siihen rinnastettavassa tehtävässä olevia, erityisen ammatin harjoittajia tai muita, joiden palvelukseen kutsuminen saattaisi vaarantaa puolustusvoimien varustamista tai ylläpitoa, yleistä taloutta tai muita yleisiä etuja.

- Palvelukseen kutsumisesta vapautettuja työntekijöitä (**VAP-henkilöstöä**) ei sijoiteta poikkeusoloissa puolustusvoimien tehtäviin.
- Kun henkilön tehtävän arvioidaan olevan erityisen merkittävä organisaation toiminnan kannalta, hänen varaamisestaan tehdään hakemus puolustusvoimien aluetoimistolle.
- Varaushakemus on syytä tehdä kaikista edellä mainituista, riippumatta heidän iästään tai sukupuolestaan. Puolustusvoimat arvioivat myös omasta näkökulmastaan varaamisen tarpeen.

Henkilövaraukset

- Puolustusvoimien aluetoimistot käsittelevät vastuualueidensa varaushakemukset ja tekevät niihin liittyvät päätökset viideksi vuodeksi kerrallaan. Määräaikaa voidaan jatkaa päivitysvaraushakemuksella, joka jatkaa organisaation kaikkien varausten voimassaoloaikaa viidellä vuodella.
- Työnantajan tehtävä on myös purkaa henkilövaraus esim. palvelussuhteen päätyttyä tai tehtävän muututtua olennaisesti.
- Varaukset on tarkistettava yhden-kolmen vuoden välein ja aina, mikäli varaajan toimintamenetelmissä, organisaatiossa tai henkilöstössä tapahtuu huomattavia muutoksia.
- Puolustusvoimien internet-sivuilta löytyy valmis lomake, jolla henkilövaraukset voidaan tehdä.
- Varattaville ja varatuille henkilöille on ilmoitettava varauksesta.
- Tuomiokapituli varaa seurakuntien kirkkoherrat poikkeusoloja varten.

Henkilövaraukset

- Aluetoimiston päätöksessä huomioidaan esitettävien henkilöiden tärkeystunnukset. Ne määrittävät henkilön tärkeyden organisaation toiminnalle häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
- Tärkeystunnukset ja niiden sisältö
 - RT (ratkaisevan tärkeä) = Tärkeimmät johto- ja muut pitkälle erikoiskoulutetut henkilöt, joita ei voida korvata tai joiden seuraajien perehdyttäminen kestäisi viikkoja jopa kuukausia.
 - HT (hyvin tärkeä) = Henkilöt, jotka pakottavassa tapauksessa voidaan koulutuksen jälkeen korvata toisilla samoihin tehtäviin pystyvillä henkilöillä.
 - T (tärkeä) = Henkilöt, jotka voidaan pakottavassa tapauksessa korvata toisilla samoihin tehtäviin pystyvillä henkilöillä.

Seurakunnan henkilövaraukset

- Valmiuspäällikkö vastaa seurakunnan henkilövarauksiin liittyvistä asioista.
- Ajantasainen luettelo henkilöstöstä ja henkilövarauksista säilytetään valmiusasiakirjojen yhteydessä.
- Alihankkijat (esimerkiksi hautausurakoitsijat) vastaavat omalta osaltaan henkilövarauksista. Seurakunnan on sopimuksia tehdessään otettava huomioon, että alihankkijat ovat varanneet riittävästi henkilöstöä myös poikkeusoloja varten.

Maanpuolustuskurssit

- Aluehallintovirastot järjestävät yhdessä puolustusvoimien kanssa alueellisia maanpuolustuskursseja.
- Kursseille kutsutaan alueellisesti keskeisiä valtion, kuntien ja muun julkishallinnon sekä talouselämän, tiedotusvälineiden ja eri yhteisöjen edustajia.
- Alueellisen maanpuolustuskurssin tavoitteena on
 - antaa yleiskuva Suomen turvallisuuspolitiikan perusteista, maanpuolustuksen järjestelyistä ja eri alojen varautumisesta
 - kehittää maanpuolustuksen ja muun yhteiskunnan eri alojen yhteistoimintaa ja valmiutta
 - esitellä turvallisuudelle keskeisten alueellisten ja paikallisten organisaatioita tehtäviä ja toimintavalmiutta erityisesti poikkeusoloissa
 - edistää alueen viranomaisien ja muiden johtavien henkilöiden yhteistoimintaa ja toimintavalmiutta normaali- ja poikkeusoloissa.

Maanpuolustuskurssit

- Tuomiokapituli tekee ehdotukset hiippakuntansa työntekijöiden osallistumisesta alueellisille maanpuolustuskursseille.
- Vuosittain Espoon hiippakunnasta on osallistunut kursseille 1-2 henkilöä.
- Edellytyksenä maanpuolustuskurssille pääsemiseen on, että jäljellä on vähintään noin 10 vuotta työelämässä.
- Viiden vuoden kuluttua kurssin käymisestä tulee kutsu jatkokurssille.